

การศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนา
คุณลักษณะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการมีความเป็นประชาธิปไตย
ของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัย

A Study of Learning Activities Using Problem Based Learning
To Develop Collaboration Characteristics and Democratization
of The Early Childhood Students

กัญณภัทร หุ่นสุวรรณ

ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สพป.จังหวัดลพบุรี เขต 2

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีความมุ่งหมาย 1. เพื่อเปรียบเทียบการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการมีความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้การทำงานร่วมกันและการมีความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับชั้นปฐมวัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ของโรงเรียนอนุบาลลำনারายณ์ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี จำนวน 36 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 2) แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานร่วมกันและการมีประชาธิปไตยของนักเรียน ที่มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.94 และ 3) แบบแสดงความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้การทำงานร่วมกัน และการมีความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัย ที่มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.82 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และการทดสอบที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะการทำงานร่วมกันและการมีความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่เรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้การทำงานร่วมกัน และการมีความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การทำงานร่วมกัน, การมีความเป็นประชาธิปไตย,นักเรียนชั้นปฐมวัย

Abstract

The objectives of this research were 1) to compare the collaboration and the democratization of Preschool students before and after the learning activities using problem as a base, 2) to study the opinions of teachers on learning the collaboration and the democratization of Preschool students. The samples of this research were 36 Preschool students during the first semester of the academic year 2015 of Lamnara school in Lopburi province by using simple random sampling. The instruments of research were 1) the plan of learning activities using the problem as a base, 2) a behavioral assessment with collaboration and democratic students with the reliability level of 0.94, and 3) a comments of teachers on learning the collaboration and the democratization of Preschool students with the reliability level of 0.82. The statistics for data analysis were mean, standard deviation and test (t-test).

The results were as follows :

1. The collaboration characteristics and the democratization of Preschool students using the problem as a base after learning higher before learning at .05 level.
2. The opinions of teachers on learning the collaboration and the democratization of Preschool students by the overall level was at a high level.

Keywords : Collaboration, Democratization, Early Childhood Students.

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ส่งผลให้หลายประเทศทั่วโลกต้องเผชิญกับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจที่แปรปรวน ซึ่งมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตมนุษย์โลกเป็นอย่างมาก หลายประเทศต่างตระหนักและเร่งคิดเพื่อเตรียมพร้อมกับการพัฒนาคนให้ประชากรมี ศักยภาพและความสามารถในการปรับตัวทั้งให้รู้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อประเทศชาติก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคงและทัดเทียม ซึ่งในสังคมไทยในปัจจุบันก็มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกัน มีการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขั้นสูง (High Technology) มีการประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรมทางเครื่องมือ เครื่องใช้มากมายเพื่ออำนวยความสะดวกสบายให้กับวิถีชีวิตคนเมืองรวมทั้งมีการพัฒนาระบบการสื่อสารล้ำสมัยในยุคโลกไร้พรมแดน (Globalization)

ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาการเผชิญกับข้อมูลมหาศาลที่ไม่สามารถ จัดการกับข้อมูลเหล่านั้นและใช้ข้อมูลเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์ได้ การเปลี่ยนแปลงและปัญหาชุดใหม่ที่เกิดขึ้นนี้ทำให้นักศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อการดำรงอยู่อย่างมีคุณภาพ จึงทำให้เกิดความจำเป็นในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ใหม่และทักษะชีวิตชุดใหม่ (ทศนา แคมมณี, 2555)

เมื่อมีความเปลี่ยนแปลงสู่โลกยุคใหม่เกิดขึ้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาทักษะใหม่ๆ ที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ และการดำรงชีวิตในโลกปัจจุบัน ทำให้ต้องเตรียมความพร้อมของพลเมืองสำหรับศตวรรษที่ 21 เพื่อ สะท้อนความเป็นไปได้ในด้านต่างๆ ของการเรียนรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งทศนา แคมมณี ได้สรุปทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็น ในศตวรรษที่ 21 (ทศนา แคมมณี, 2555) ไว้ดังนี้ คือ 1) ทักษะการเรียนรู้และ นวัตกรรม ได้แก่ การมีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การสื่อสารและการร่วมมือทำงาน การคิดเชิงวิพากษ์ และการแก้ไขปัญหา 2) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ได้แก่ ความรู้พื้นฐานด้านสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) และ 3) ทักษะชีวิตและการทำงาน ได้แก่ ความยืดหยุ่นและ ความสามารถในการปรับตัว ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม การมีความคิดริเริ่มและการขึ้นนำ ตนเอง การเพิ่มผลผลิตและการรู้รับผิด ความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ นอกจากนี้ โลกกำลังเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ความรู้และนวัตกรรม ผู้ที่มีความรู้และทักษะในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้เท่านั้นที่จะประสบความสำเร็จได้ ดังนั้น ทักษะการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 สามารถช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้และปรับตัวได้อย่างต่อเนื่อง มีทักษะที่จำเป็นและหลากหลาย ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญ

ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนที่จะเติบโตสู่โลกอนาคตจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง การศึกษาเป็นเสาหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน สังคมในวันพรุ่งนี้ถูก กำหนดโดยทักษะและความรู้ที่ต้องการในปัจจุบัน (UNESCO, 2554 : 13) ซึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) ฉบับสรุป มีความมุ่งหวังในเรื่องการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข ซึ่งได้แก่ เป็นผู้มีความมีวินัย ประหยัด มีความเอื้ออาทร เกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต รักประเทศ รักชาติ ภูมิใจในความเป็นไทย มีวิถีประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติสุข ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รังเกียจการทุจริต และต่อต้านการซื้อสิทธิ ขายเสียง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553 : 14-15)

การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning หรือ PBL) เป็นรูปแบบการสอนที่สามารถนำ มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ที่ดีที่สุดวิธีหนึ่ง ตามแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพราะแนวคิดของการจัดการเรียน การสอนแบบ PBL

จะสามารถพัฒนาทักษะของผู้เรียน ด้านการแก้ปัญหา และการเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานยังเป็นการเรียนรู้ อย่างลุ่มลึก (Deep Approach) ทำให้ผู้เรียน เรียนอย่าง เข้าใจและสามารถจดจำได้นาน จึงเกิดเป็นการเรียนรู้ อย่างแท้จริงรวมทั้งเรียนรู้การทำงาน เป็นทีม และการทำงาน ที่ถูกต้องเหมาะสมตามสถานการณ์ ถ้ามองในเชิง ยุทธศาสตร์การสอน PBL เป็นเทคนิคการสอนที่ส่งเสริม ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะในการ แก้ปัญหา ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและ ทำงานกลุ่มได้ดี การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) หรือ PBL เป็นรูปแบบการสอนที่สามารถ นำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ ของผู้เรียนที่ดีมากวิธีหนึ่ง คือ ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และคิดอย่าง สร้างสรรค์ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและได้ลงมือปฏิบัติมากขึ้น ยังมีโอกาสออกไป แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (ภัทราวดี มากมี, 2555:4)

ในปีการศึกษา 2550 สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ) ได้ประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาปฐมวัยด้านผู้เรียนและให้ความสำคัญ ในการพัฒนาผู้ เรียน ให้มีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ จากการสังเกตพฤติกรรม ทาง สังคมของเด็กปฐมวัยในช่วงเปิดภาคเรียนของแต่ละปีการศึกษา พบว่าเด็กยังมีปัญหาในด้านการ ปรับตัวเข้ากับเพื่อนคือ ไม่ยอมทำกิจกรรมหรือเล่นกับเพื่อน ไม่พูดคุย ทำให้การพัฒนาทักษะ ทางด้านสังคม การทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นไปได้ช้า (จารุณี ศรีเผือก, 2554 :3)

จากความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ที่จะการศึกษาและได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการ พัฒนาคุณลักษณะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ การมีความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียน ใน ระดับปฐมวัย ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสำหรับนักเรียนในระดับปฐมวัย เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนในระดับที่สูงขึ้น เพื่อการเตรียมความพร้อมสู่การเข้าสู่โลกอนาคตในการ ที่จะสามารถดำรงชีวิตในสังคมของโลกยุคใหม่ได้อย่างสงบสุข ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการมีความเป็นประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้การทำงานร่วมกันและการ มีความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัย

3. สมมติฐานการวิจัย

1. คุณลักษณะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการมีความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียน ระดับชั้นปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ ปัญหา

เป็นฐาน

2. ครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการมีความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัยอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นปฐมวัย ที่ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนอนุบาลลำนารายณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 134 คน

4.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นปฐมวัย ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนอนุบาลลำนารายณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 36 คน

4.3 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เนื้อหาในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ฝึกการทำงานและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่จัดมุ่งฝึกให้เด็กได้มีโอกาสฟัง พูด สังเกต คิดแก้ปัญหา ใช้เหตุผลมีความเป็นประชาธิปไตย และฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน ออกแบบเป็นแผนกิจกรรมจำนวน 15 แผน รวม 15 ชม.

4.4 ตัวแปรที่ใช้วิจัย มีดังนี้

ตัวแปรที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะด้านการทำงานร่วมกันและการมีความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัย ประกอบไปด้วย

2.1 ตัวแปรตัวแปรต้น ได้แก่

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

1) คุณลักษณะด้านการทำงานร่วมกันและการมีความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัย

2) ความพึงพอใจของครูผู้สอนนักเรียนระดับปฐมวัยต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4.5 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ระหว่าง วันที่ 6-24 กรกฎาคม 2558

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การพัฒนาคุณลักษณะด้านทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นและด้านการมีความเป็นประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัย ในครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าจะเกิดประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. เป็นแนวทางเพื่อการวางแผนในกาจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของ นักเรียนระดับชั้นปฐมวัย ในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นพลโลกที่มีคุณภาพ ในศตวรรษที่ 21
2. ข้อมูลจากงานวิจัยนี้สามารถเป็นสารสนเทศแก่คณะครู โดยสามารถนำไปประยุกต์และ ปรับใช้ในเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู เพื่อนำไปปรับใช้ กับนักเรียน ทุกระดับชั้น

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษา หมายถึง การศึกษา คุณลักษณะของนักเรียนระดับปฐมวัย ในด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านการมีความเป็นประชาธิปไตย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะนักเรียนระดับปฐมวัย หมายถึง รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับพัฒนาคุณลักษณะด้านทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านการมีความเป็นประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับชั้นระดับปฐมวัย โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของคณะแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ และ วิไลวรรณ พงษ์ชุบ มากำหนดขั้นตอนให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียนในระดับชั้นที่ทำการทดลอง ซึ่งได้ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานดังนี้

ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจปัญหา ผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจทั้งคำศัพท์ ข้อความแนวคิดที่ปรากฏ อยู่ในปัญหาให้ชัดเจนเสียก่อนโดยอาศัยความรู้พื้นฐานเดิมของสมาชิกภายในกลุ่มหรือจากเอกสารตำรา แหล่งวิทยาการและสื่อต่าง ๆ

ขั้นที่ 2 ระดมความคิดเพื่อตอบปัญหาที่ได้มาในขั้นที่ 1 เป็นการระดมความคิด หรือหาคำตอบโดยใช้พื้นฐานความรู้เดิม หรือเป็นการลองคิดหรือระดมคำตอบที่อาจเป็นไปได้

ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า นักเรียนกำหนดสิ่งที่ต้องเรียน ดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองด้วยวิธีการหลากหลาย

ขั้นที่ 4 นำความรู้มาวิเคราะห์ นักเรียนนำข้อค้นพบ ความรู้ที่ได้ค้นคว้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอภิปรายผลและสังเคราะห์ความรู้ที่ได้มาว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด ความรู้ที่ผู้เรียนต้องสามารถประยุกต์ใช้ในการอธิบายหรือแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปด้วย

ขั้นที่ 5 นำความรู้ที่ได้มาสร้างเป็นข้อสรุปหรือการนำไปประยุกต์ใช้ (Synthesis) เป็นการสรุปรวบยอดเกี่ยวกับเนื้อหาที่ได้เรียนรู้จากการใช้บทเรียนเป็นแบบจำลอง ความรู้ที่ผู้เรียนต้องสามารถประยุกต์ใช้ในการอธิบายหรือแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปด้วย

ขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน นักเรียนนำข้อมูลที่ได้มาจัดระบบองค์ความรู้และนำเสนอเป็นผลงานในรูปแบบที่หลากหลาย ครูประเมินผลการเรียนรู้และทักษะกระบวนการ

คุณลักษณะของนักเรียนระดับปฐมวัย หมายถึงพฤติกรรมของเด็กที่อยู่ในวัยกำลังศึกษาในระดับระดับปฐมวัย ด้าน ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านการมีความเป็นประชาธิปไตย ได้แก่

1. ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น หมายถึง การกระทำหรือลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนที่มีคุณลักษณะ ได้แก่ การยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ มีความจริงใจในการให้ความช่วยเหลือ การประนีประนอม การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น รวมทั้งการให้ข้อมูลที่ชัดเจน ซึ่งพฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ย่อมจะทำให้เรามีเสน่ห์และสร้างความประทับใจที่ดีกับบุคคลอื่นที่เรา ต้องทำงานร่วมด้วย

2. การมีความเป็นประชาธิปไตย หมายถึง การกระทำหรือลักษณะพฤติกรรม ของนักเรียนที่สามารถอยู่ร่วมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้โดย เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น เคารพต่อกฎหมาย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และ เคารพกติกาของสังคม

นักเรียนระดับระดับปฐมวัย หมายถึงนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นระดับปฐมวัย ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

7. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นปฐมวัย ที่ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนอนุบาลลำานารายณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 134 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นปฐมวัย ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนอนุบาลลำานารายณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 36 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบไปด้วย

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
2. แบบประเมินพฤติกรรมด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการมีประชาธิปไตยของนักเรียน
3. แบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอน

แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการมีประชาธิปไตยของนักเรียนที่มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.94 และ 3) แบบแสดงความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการ

เรียนรู้การทำงานทำงานร่วมกับผู้อื่น และการมีความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัย ที่มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.82

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจาก เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาคุณลักษณะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการมีประชาธิปไตยของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัย โดยนำแบบประเมินพฤติกรรมที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผล ประเมินผลและด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการและความชัดเจนของภาษาของแบบสอบถามในแต่ละด้านเป็นรายข้อ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ (Indexes of Item-Objective Congruence) ได้ค่าระหว่าง 0.60 – 0.10 และการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ของแบบประเมินพฤติกรรมคุณลักษณะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการมีประชาธิปไตยของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัย จำนวน 30 ข้อ พบว่ามีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ระหว่าง 0.44 ถึง 0.79 และมีค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับ เท่ากับ 0.94 สำหรับแบบแสดงความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้การทำงานร่วมกัน และการมีความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัยนั้น มีค่าอำนาจจำแนก รายข้อ ระหว่าง 0.40 ถึง 0.61 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.82

8. ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยในครั้งนี้ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ การมีความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ การมีความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีรายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ การมีความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัยโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดลอง	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p - value
ก่อนเรียน	36	17.14	2.180	21.264	.000*
หลังเรียน	36	26.67	1.171		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่า p เท่ากับ .000) $p < .05$

จากตาราง 1 พบว่า คุณลักษณะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ การมีความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัยโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การตอบแบบแสดงความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการมีความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัย

ผลการตอบแบบแสดงความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการมีความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัย หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีรายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 การตอบแบบแสดงความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการมีความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัย

ข้อความ	$\bar{X}$	แปลผล
1. กิจกรรมการเรียนรู้สนุกและน่าสนใจ	4.46	มาก
2. ครูให้โอกาสนักเรียนฝึกคิด	4.60	มากที่สุด
3. ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม/ทีม	4.69	มากที่สุด
4. ส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้	4.10	มาก
5. เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น	4.74	มากที่สุด
6. ส่งเสริมให้ช่วยเหลือกัน	4.60	มากที่สุด
7. ส่งเสริมให้ใช้หลักของเหตุผลในการแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งต่างๆ	4.50	มาก
8. ส่งเสริมให้รับฟังผู้อื่นอย่างมีเหตุผลและรู้จักใช้เหตุผล	4.66	มากที่สุด
9. ปลุกฝังเรื่องความกระตือรือร้นในการให้บริการเพื่อน	4.26	มาก
10. นักเรียนนำความรู้จากกิจกรรมนี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.26	มาก
เฉลี่ยรวม	4.49	มาก

จากตาราง 2 พบว่าความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้การทำงานทำงานร่วมกับผู้อื่น และการมีความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัยโดยภาพรวมมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเท่ากับ 4.49 คะแนน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น ($\bar{X}=4.74$) สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ ($\bar{X}=4.10$)

9. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ การมีความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล คุณลักษณะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ การมีความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัยโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่า คุณลักษณะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ การมีความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจาก แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ใช้ในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยมีกระบวนการจัดทำอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มตั้งแต่ ศึกษาทำความเข้าใจกับหลักสูตรทั้งหลักการ จุดหมาย สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษา ศึกษาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนอนุบาลลำานรายณ์การวิเคราะห์หลักสูตร รวมทั้งศึกษาแนวคิดและหลักการในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบประเมินความเหมาะสมของเนื้อหา ความสอดคล้องของจุดประสงค์ กิจกรรมในแต่ละขั้นของการเรียนรู้ และความสอดคล้องขององค์ประกอบต่างๆ ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้จริง

นอกจากนี้ กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยนำขั้นตอนการจัดกิจกรรมของคณะแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ และ วิไลวรรณ พงษ์ชุบ มาผสมผสานกำหนดขั้นตอนขึ้นมาใหม่ มากำหนดขั้นตอน ให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียนในระดับชั้นปฐมวัย ที่ทำการทดลอง ซึ่งได้ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจปัญหา ขั้นที่ 2 ระดมความคิดเพื่อตอบปัญหาที่ได้มาในขั้นที่ 1 ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า ขั้นที่ 4 นำความรู้มาวิเคราะห์ ขั้นที่ 5 นำความรู้ที่ได้มาสร้างเป็นข้อสรุปหรือการนำไปประยุกต์ใช้และ ขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงานนั้น มีความเหมาะสม

สมและสามารถพัฒนาคุณลักษณะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ การมีความเป็นประชาธิปไตย ของนักเรียนได้สูงกว่าก่อนเรียนเนื่องจาก เด็กได้ลงมือทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมคิดร่วมทำ ช่วย กันหาคำตอบจากปัญหา ค้นหาวิธีการแก้ปัญหา จากปัญหาหรือสถานการณ์ที่ใกล้ตัว โดยครู ใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นร่วมกันจากประสบการณ์เดิมเชื่อมกับความ รู้ใหม่ เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระอย่างทั่วถึง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้วยการสนทนา ครูมี การกระตุ้นให้เด็กได้ร่วมอภิปราย กล้าคิด กล้าแสดงออกอย่างเสรี ให้เพื่อนยอมรับความคิดเห็น จากเสียงข้างมากของกลุ่ม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เครือมาศ แสนตรี (2557) ที่ได้ ทำการวิจัยเรื่อง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบจิตปัญญาร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็น ฐานที่มีผลต่อความพึงพอใจ ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก ปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัย ที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบจิตปัญญาร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ ปัญหาเป็นฐาน มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรม อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับเอื้องพร คำอ้อ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การ พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง พลังงาน ความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า 1.การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการจัดการ เรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนอยากรู้อยากเห็น กระตือรือร้นในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล ทดลอง และลงมือปฏิบัติ สร้างความรู้จากกระบวนการกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง กับชีวิตประจำวัน สรุป นำเสนอผลงานได้ด้วยตนเองส่งผลให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นกล้าแสดงออก 2.นักเรียนร้อยละ 90.24 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม คะแนนเฉลี่ย 25.63 ของคะแนนเต็ม 30 คะแนน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ วิชัย มั่นพลศรี(2557)ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเสริม สร้างพฤติกรรมประชาธิปไตย สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยการมีส่วนร่วม : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านท่าวัด “คุรุราษฎร์บำรุงวิทย”สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน ระหว่างการทดลอง และหลังการ ทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ นักเรียนมีคุณลักษณะอื่น ๆ เพิ่มขึ้น ได้แก่ความกระตือรือร้น ความร่วมมือ ความรับผิดชอบ ความคิดรอบคอบ และความมีวินัย

สำหรับความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการมีความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัยโดยภาพ รวมมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเท่ากับ 4.49 คะแนน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือเปิด โอกาสให้แสดงความคิดเห็น ($\bar{X}=4.74$) สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้า หาความรู้ ($\bar{X}=4.10$) นั้น เนื่องจากว่า กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนร่วมคิดร่วมทำ พัฒนาคุณลักษณะ ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการมีความเป็นประชาธิปไตยได้ตามความต้องการ เป็นกิจกรรมที่

สร้างบรรยากาศในการเรียนมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ กับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ ภัทราวดี มากมี (2555) ที่ได้กล่าวในบทความวารสารทางวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ไว้ว่า “การเรียนรู้” เป็นกระบวนการที่ทำให้คน เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือเปลี่ยนความคิด คนสามารถ เรียนได้จากการได้ยิน การสัมผัส การอ่าน การใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้ของเด็กและผู้ใหญ่มีความแตกต่างกัน เด็ก จะเรียนรู้ด้วยการเรียนในห้องเรียน ส่วนผู้ใหญ่เรียนรู้ จากประสบการณ์ การเรียนรู้ในห้องเรียนเกิดขึ้นจาก ประสบการณ์ที่ผู้สอนนำเสนอ โดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนเป็นผู้ที่สร้างบรรยากาศทาง จิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้โดยใช้วิธีใด วิธีหนึ่ง เช่น ความเป็นกันเอง ความเข้มงวดกวดขัน หรือความ ไม่มีระเบียบวินัย สิ่งเหล่านี้ผู้สอนเป็นผู้สร้างเงื่อนไข และ สถานการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียน ดังนั้น ผู้สอนจึงต้อง พิจารณาเลือกรูปแบบการสอน รวมทั้งการ สร้างปฏิสัมพันธ์ กับผู้เรียนให้เหมาะสม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร พิมพ์ขารี (2557) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องรายงานผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) สาระการ เรียนรู้ธรรมชาติรอบตัว ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยได้ศึกษาความพึงพอใจของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่าผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สาระการ เรียนรู้ธรรมชาติรอบตัว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.70$)

11. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้และการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การพัฒนาคุณลักษณะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ การมีความเป็นประชาธิปไตย ของนักเรียน ด้วยการจัดกิจกรรมโดยใช้ปัญหาเป็นฐานควรนำกระบวนการจัดกิจกรรมไปใช้พัฒนา นักเรียนในระดับชั้นอื่นๆด้วย เช่นในระดับชั้นระดับประถมศึกษา เป็นต้น
2. การพัฒนาคุณลักษณะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ การมีความเป็นประชาธิปไตย ของนักเรียน ควรนำรูปแบบการจัดกิจกรรมรูปแบบอื่น มาทดลองพัฒนาเปรียบเทียบกับ การจัด กิจกรรมโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

12. ประกาศคุณูปการ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.บุญเรือง ศรีเหรียญ อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาตรี เกิดธรรม ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษา การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ จันทน์เรือง และอาจารย์ ดร.สุพจน์ เกิดสุวรรณ ข้าราชการบำนาญ พระมหาสาย์ณห์ วงศ์สุรินทร์ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร กิจการนักเรียน สถานที่ทำงาน โรงเรียนมหาวชิราลงกรณ์ ราชวิทยาลัย ที่ให้ข้อเสนอแนะและตรวจ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และขอขอบพระคุณนายสุพจน์วโน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลลำานรายณ์ และคุณครู รัตนา เพชรท่าช้าง คุณครูพริ้งดา แสงศรี ครูปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลลำานรายณ์ ที่ได้ ำานวยความสะดวกและให้ความร่วมมือในการทำวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เครือมาศ แสนตรี. 2557. **การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบจิตปัญญาร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ ปัญหาเป็นฐานที่มีผลต่อความพึงพอใจ ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และความเชื่อมั่นใน ตนเองของเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- จารุณี ศรีเฝือก. (2554). **การเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่มีระดับความฉลาด ทางอารมณ์ต่างกัน หลังการจัดกิจกรรมการเล่นหัดประกอบภาพด้วยการตอบ คำถาม และด้วยการแสดงบทบาทสมมติ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา.
- ทิตนา แหมมณี. (2555). **ศาสตร์การสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ภัทราวดี มากมี. (2555). **การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน**. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์น เอเชีย. ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- วิชัย มั่นพลศรี. (2558). **การพัฒนาแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตย สำหรับนักเรียน ระดับประถมศึกษา โดยการมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านท่าวัด “คุรุราษฎร์บำรุงวิทย” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1**. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุภาพร พิมพ์ขาริ (2557). **รายงานผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) สาระการเรียนรู้ธรรมชาติรอบตัว ชั้นอนุบาลปีที่ 2**. เอกสารอัดสำเนา
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษา ใน ทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561)**. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับ ปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559): ฉบับสรุป**. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- เอื้องพร คำอ้อ (2555 :16) .**การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง พลังงานความร้อน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัย ขอนแก่น.